

KONSPEKT LEKCJI

Temat lekcji: „Rota” Marii Konopnickiej jako przykład utworu patriotycznego.

Lekcja poświęcona jest Marii Konopnickiej, jej twórczości artystycznej oraz patriotyzmu i dbałości o język ojczysty na przykładzie „Roty”, jednego z największych polskich utworów patriotycznych a zarazem najśłynniejszego/najbardziej znanego wiersza poetki (pieśni patriotycznej/hymnu).

Wiek i poziom kompetencji językowych uczniów, dla których przygotowany jest konspekt:

Wiek - 12 do 14 lat (klasa 6 – 8). Poziom kompetencji językowych: zróżnicowany od B1 do B2.

Czas trwania lekcji: 110 minut.

Cele lekcji, umiejętności i sprawności:

Cele główne – uczeń:

- poznaje postać Marii Konopnickiej, jednej z największych poetek i pisarek polskich
- rozwija umiejętność analizy i interpretacji wiersza
- rozwija związek (łącność) z tekstem
- poznaje cechy hymnu
- rozwija umiejętności komunikacyjne

Cele szczegółowe - uczeń:

- słucha ze zrozumieniem wiersza
- rozumie sens wiersza
- odpowiada na pytania nauczyciela
- opisuje cechy patriotyzmu Polaków
- odczytuje i rozumie archaizmy
- zna i stosuje zwroty językowe potrzebne do analizy wiersza

Metody i techniki stosowane dla osiągnięcia celu lekcji:

- metody podające – nagrania YouTube, wykład, teksty oryginalne, wideo
- metody aktywizujące – wykład, praca z tekstem: wiersz i biografia, pytania i odpowiedzi, analiza wiersza, dyskusja, drama, praca plastyczna - plakat
- metody praktyczne - metoda tekstu przewodniego
- praca zbiorowa – czytanie chóralne tekstu wiersza
- praca w grupach - czytanie i prezentacja przeczytanego materiału (zmodyfikowane Jigsaw)
- praca indywidualna – uzupełnianie informacji w tabelce, czytanie życiorysu
- podejście komunikacyjne – odpowiedzi na pytania, prezentacje, udział w dyskusji

Formy nauczania:

- praca indywidualna, praca w grupach, praca zbiorowa

Środki dydaktyczne i materiały:

Portret Marii Konopnickiej, nagranie „Roty”, kopie biografii Marii Konopnickiej, wywiad z Joanną

Modrzejewską, wideo z Muzeum w Żarnowcu, przykładowy zestaw pytań wprowadzających do tematów: patriotyzm i znajomość języków obcych (szczególnie języka polskiego), organizatory grafiki, projektor lub tablica interaktywna, komputer, papier rysunkowy, kredki, ołówki, mazaki

Materiał leksykalny:

- Rota – ślubowanie, przysięga, hymn
- Archaizmy: nie rzucim, pogrześć, nie pójdziem;
- Środki stylistyczne: powtórzenia, użycie trybu rozkazującego, użycie 1 osoby l. mnogiej.

Sprawności:

Słuchanie:

- uczeń słucha ze zrozumieniem wiersza czytanego przez lektora, rozumie polecenia nauczyciela, prawidłowo odczytuje wyrażenia, którym nadaje znaczenie

Czytanie:

- uczeń czyta tekst wiersza ze zrozumieniem
- uczeń czyta biografie poetki

Mówienie:

- uczeń odpowiada na pytania nauczyciela używając prawidłowych form gramatycznych, opisuje cechy patriotyzmu Polaków oraz prawidłowo stosuje zwroty językowe potrzebne do analizy wiersza, prawidłowo buduje wypowiedź
- uczeń przedstawia fakty z życia poetki

Pisanie:

- uczeń uzupełnia tabelkę K-W-L używając równoważników zdań

Przebieg lekcji

Wprowadzenie:

Rota - pieśń z YouTube (3 min) – Pieśń na początku lekcji. Celem ćwiczenia jest wprowadzenie do tematu. Nauczyciel wyjaśnia, że lekcja będzie poświęcona utworowi patriotycznemu i jego autorce, Marii Konopnickiej. Po czym odbywa się krótka dyskusja całej klasy i wspólne uzupełnienie części (1) tabelki. Nauczyciel pisze na tablicy fakty podane przez uczniów, uczniowie notują w swoich tabelkach, które otrzymali od nauczyciela **(5 min) (załącznik 1, 2, 3)**

Następnie uczniowie indywidualnie uzupełniają część (2) tabelki. **(2 min) (załącznik 4)**

Co wiem o Marii Konopnickiej?	Czego chcę się dowiedzieć o Marii Konopnickiej?	Czego się dowiedziałem/łam o Marii Konopnickiej?

Rozwinięcie:

Biografia Marii Konopnickiej (załącznik 5)

Uczniowie otrzymują krótką biografię Marii Konopnickiej. W małych grupach „ekspertów” przydzielonych przez nauczyciela losowo (3 - 4 uczniów) czytają swoją część (5 min) po czym prezentują przeczytane fakty partnerom ze swojej grupy (3 – 4 fakty). (5 min.) Wspólnie (w grupach) wypełniają część (3) tabelki uzupełniając ją o nowo poznane informacje. (5 min). (modyfikowane Jigsaw)

Rozmowa z Joanną Modrzejewską, prawnuczką Marii Konopnickiej – uczniowie notują w części (3) ciekawe informacje poznane podczas wywiadu; **YouTube (10 min) (załącznik 6)**

Uczniowie dzielą się 2 - 3 nowo poznanymi faktami na forum klasy. (2 min.)

Prezentacja nagrania recytacji „Roty” – YouTube (3 min.) (załącznik 7)

Wspólne (chóralne) czytanie wiersza (5 min.) – cała klasa (załącznik 8)

Analiza pierwszej zwrotki i refrenu wiersza pod względem treści. Uczniowie otrzymują tekst „Roty”, siedzą w kole i odpowiadają na pytania nauczyciela: (15 min.) Jeśli nauczyciel uzna za konieczne, można dokonać podobnej analizy drugiej lub ostatniej zwrotki.

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród! (co to znaczy - rzucim? jak rozumiemy rzucim – porzucić)
Nie damy pogrześć mowy (co to znaczy – damy? – pozwolimy; pogrześć?- pogrzebać)
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep Piastowy (dlaczego królewski szczep Piastowy?)
Nie damy, by nas zniemczył wróg! (zniemczył – od Niemcy; kto był wrogiem? dlaczego?)
Tak nam dopomóż Bóg! (dopomóż – pomóż, pomagać; dlaczego Bóg?)
Tak nam dopomóż Bóg!

Pytania: (10 min.) Nauczyciel zadaje pytania, uczniowie odpowiadają. Nauczyciel może użyć piłeczki i rzucając ją do ucznia wyznacza tego, który będzie odpowiadał, albo uczniowie zgłaszają się do odpowiedzi. Pytania ukierunkowują także do dyskusji całej klasy na temat patriotyzmu i na temat nauki języka polskiego. (załącznik 9)

- O czym jest mowa w tej zwrotce?
- Co to jest patriotyzm?
- Czym się przejawia patriotyzm?
- Jakie sformułowania (słowa) mówią o patriotyzmie Polaków?
- Dlaczego Rota uważana jest za utwór patriotyczny?
- „Nie damy pogrześć mowy” – dlaczego ważne było pielęgnowanie języka polskiego, kiedy Polska była pod zaborami?
- A my, na obczyźnie, jak „nie dajemy pogrześć mowy”?
- Gdzie my możemy uczyć się języka polskiego?

- Dlaczego ważna jest dla nas nauka języka polskiego?
- Dlaczego ważna jest znajomość języków „obcych”?

Wideo z Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu. (10 min) (załącznik 10)

Rekapitulacja: Praca twórcza uczniów indywidualna lub w parach. (20 min.)

Uczniowie mają do wyboru:

- Zaprojektować plakat zachęcający rówieśników do zapisania się (uczęszczania) do polskiej (polonijnej) szkoły – indywidualnie lub w parach.
- W parach przygotować mowę agitującą rówieśników polskiego pochodzenia, którzy nie uczęszczają do polskiej szkoły, by się do niej zapisali. Można użyć organizatora grafiki (T-chart) lub innego do zanotowania argumentów za i przeciw. **(załącznik 12)**

Prezentacje plakatów lub mowy agitacyjnej.

Podsumowanie:

Ewaluacja:

Informacja zwrotna (feedback)

- Nauczyciel dokonuje ewaluacji poprzez informację zwrotną uczniów. Nauczyciel podaje informacje, a uczniowie gestem oceniają zdobyte umiejętności (kciuk do góry – jestem z siebie zadowolony, wiem, umiem, potrafię; kciuk poziomo – muszę jeszcze powtórzyć; kciuk do dołu – mam problem i jeszcze nie umiem). Zadaniem nauczyciela jest motywacja uczniów, którzy mają problem z opanowaniem materiału. **(1 min.)**
- Uczniowie wypełniają formularze samooceny **(2 min.)** (1) swojej pracy i zaangażowania; (2) opanowania materiału. W formularzu dzieci zamalowują buzie: na czerwono, żółto lub zielono. Uczniowie piszą, która część lekcji podobała im się najbardziej i dlaczego. **(załącznik nr 11)**

Polecenie i omówienie pracy domowej: (5 min) (do wyboru: 1, 2, lub 3 oraz 4 dla wszystkich)

1. Porozmawiaj z rodzicami na jeden z tematów i przedstaw w sposób graficzny wnioski wynikające z rozmowy: *(nauczyciel podaje przykłady organizatora graficznego: Sieć pajęczna, Wykres T, Diagram Venna)* **(załącznik nr 12)**

a. Czym jest dzisiaj patriotyzm? Czy to dobra cecha być patriotą?

lub

b. Czy ważna jest znajomość języków, szczególnie języka polskiego, dla Polaków mieszkających na obczyźnie (emigrantów)?

Lub

2. Zobrazuj biografię Marii Konopnickiej używając organizatora biograficznego (nauczyciel podaje wzór **(załącznik 13)**
lub
3. Napisz współczesną „Rotę” (jedną zwrotkę i refren). Przedstaw, jak Ty rozumiesz patriotyzm dzisiaj.
4. Naucz się na pamięć pierwszej zwrotki i refrenu „Roty”.

Bibliografia:

1. N. Dąbrowska, Rota – Interpretacja, 12 września 2021];
<https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>
2. Encyklopedia Szkolna, Literatura i nauka o języku; WSiP, 1995, str. 289-291
3. S. Frycie, Wstęp w: Maria Konopnicka, Nowele, Wydawnictwo Kama, str. 5 – 17
4. W. Mandecka, Literatura Polska, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1998; str. 191
5. Rota - https://poezja.org/wz/Konopnicka_Maria/2291/Rota
6. J. Tomkowski, Literatura polska, PIW, 1998, str. 161
7. A. Szóstak, Powtórka z literatury, Pozytywizm, wyd. Greg, Kraków, s. 138
8. B. Włodarczyk, M. Zagnańska, Biografia Marii Konopnickiej w: Maria Konopnicka, Nasza szkapą; Wydawnictwo Greg, 2015; str. 33

Załączniki:

1. **Rota – pieśń, YouTube (3 min)** <https://www.youtube.com/watch?v=agD1qBr-y9I>

2. Informacja dla nauczyciela:

„Wiersz „Rota” pochodzi z roku 1908 i jest poetycką odpowiedzią Konopnickiej na antypolską ustawę uwłaszczeniową, ustanowioną przez parlament pruski w celu wynarodowienia Polaków. Utwór ma charakter hymnu i od wielu lat jest traktowany jako pieśń patriotyczna. Po raz pierwszy została zaśpiewana 15 lipca 1910 roku. Muzykę skomponował Feliks Nowowiejski. To pierwsze historyczne wykonanie towarzyszyło wydarzeniu symbolicznemu – odsłonięciu pomnika powstałego z okazji 500 rocznicy bitwy pod Grunwaldem.” [Cyt. Za: Natalia Dąbrowska; Rota – Interpretacja - 12 września 2021]; <https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>

„Znaczący okazuje się już sam tytuł. Rota oznacza słowa przysięgi. I rzeczywiście, utwór Konopnickiej ma być wyznaniem wiary Polaków – obiektem kultu jest ojczyzna. Podmiot liryczny występuje w pierwszej osobie liczby mnogiej – chodzi o Polaków, o ogół społeczeństwa, które w dobie czyhającego

zawsąd niebezpieczeństwa musi się zjednoczyć i obronić swoją polskość. Warto wspomnieć, że *Rota* ukazała się dopiero dwa lata po napisaniu i pod innym tytułem – *Ojczyźnie*. To będzie utwór dla Polski i o Polsce. Tym samym *Rota* stała się przyrzeczeniem wierności krajowi składanym przez Polaków.” [Cyt. Za: Natalia Dąbrowska; *Rota* – Interpretacja - 12 września 2021]; <https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>

„Polacy nie opuszczą swojej ojczystej ziemi. Ponadto czynnikiem wiążącym obywateli jest wspólny język, w którym została zapisana historia i kultura. Istotną okazuje się też wspólna przeszłość dotycząca przodków Piastów. Okazuje się, że o potęgę Polaków będzie decydować przywiązanie do ziemi, język, pochodzenie oraz historia i kultura.” [Cyt. Za: Natalia Dąbrowska; *Rota* – Interpretacja - 12 września 2021]; <https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>

„Konopnicka sięga także do narodowej mitologii, wprowadzając tym samym elementy *sacrum* do wiersza. I tak pojawia się królewski szczerp przywołujący legendę o znakomitym rodzie Piastów.” [Cyt. Za: Natalia Dąbrowska; *Rota* – Interpretacja - 12 września 2021]; <https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>

„Polacy przedstawieni w *Rocie* to przede wszystkim obrońcy własnej niezależności, odrębności, godności, wiary, języka, a więc tego, co tworzy „narodowego Ducha”. To także naród wierzący, że niewola nie będzie trwać wiecznie: „Odzyska ziemię dziadków wnuk”, ale by ją przewyciężyć, trzeba zachować dumę i godność narodową.” [Cyt. za: A. Szóstak, *Powtórka z literatury, Pozytywizm*, wyd. Greg, Kraków, s. 138.]

3. Zdjęcie Marii Konopnickiej

4. Tabelka „K-W-L”

Co wiem o Marii Konopnickiej?	Czego chcę się dowiedzieć o Marii Konopnickiej?	Czego się dowiedziałem/tam o Marii Konopnickiej?

5. Biografie Marii Konopnickiej: do wyboru dla nauczyciela

Maria Konopnicka – biografia - opracowanie: Natalia Dąbrowska 12 września 2021; <https://lekcjapolskiego.pl/author/ndabrowska/>

Maria Konopnicka (ur. 23 maja 1842 roku, zm. 8 października 1910 roku) – polska **poetka, nowelistka, pisarka dla dzieci, krytyczka literacka, publicystka, tłumaczka**. Swoje utwory sygnowała pseudonimami Marko, Jan Sawa, Jan Waręż. W Kaliszu upłynęło jej dzieciństwo i młodość. W latach 1855–1856 przebywała na pensji sakramentek w Warszawie, gdzie odbywała naukę. To właśnie tam nawiązała kontakt z Elizą Orzeszkową. W 1862 roku wyszła za mąż za ziemianina J. Konopnickiego, zamieszkała w majątku **Bronów pod Łęczycą**. W 1863 roku z mężem, narażonym na represje, **wyjechała do Drezna**. Powróciła do Polski rok później. Po sprzedaniu zrujnowanego Bronowa zamieszkała w dzierżawionym folwarczku **Gusinie**. **(A)**

Mimo, że była matką sześciorga dzieci, nigdy nie zrezygnowała z intensywnego samokształcenia. Jej literacki debiut to wiersz *W zimowy poranek* („Kaliszanin” 1870), za właściwy jednak start poetycki uznać należy cykl *W górach* (opublikowany w „Tygodniku Ilustrowanym” 1876). W 1877 roku wraz z dziećmi przeprowadziła się do **Warszawy**, gdzie mieszkała aż do 1890 roku, zajmując się twórczością literacką i dorabiając lekcjami. Od 1878 roku brała aktywny udział **w konspiracyjnych, jawnych akcjach społecznych**, np. opiece nad więźniami politycznymi i więźniami kryminalnymi. Udzielała się w **Czytelni dla Kobiet** i w **Kole Oświaty Ludowej**. W 1882 roku odbywała podróże do **Austrii i Włoch**. W 1884 wyjechała do **Czech**, gdzie poznała J. Vrchlickiego, z którym od tej pory stale korespondowała. W latach 1884–1886 była redaktorką pisma dla kobiet „Świt”, próbowała zradycalizować jego program, czym wywołała sprzeciw cenzury i opinii zachowawczej. **(B)**

Od 1890 roku mieszkała m.in. w **Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Włoszech, Francji** – utrzymywała jednakże stały kontakt z krajem, współpracowała tak z polskimi wydawnictwami, prasą oraz organizacjami społecznymi trzech zaborów (np. z towarzystwami ludowymi, komitetami pomocy dla wyłączonej ludności Górnego Śląska, i Wielkopolski, Macierzą Szkolną), jak i zreszzeniami polskimi na obczyźnie. Współorganizowała protest opinii światowej przeciw pruskim represjom wobec polskich dzieci **we**

Wrześni (1901–1902) i ustawom wywłaszczeniowym (m.in. w 1908 roku, kiedy to ogłosiła Rotę) oraz prześladowaniom unitów. (C)

W 1902 roku we Lwowie i w Krakowie odbyły się **obchody 25-lecia pracy literackiej poetki**. W 1903 roku Konopnickiej ofiarowano w darze narodowym **dworek w Żarnowcu pod Krosnem**. W latach 1905–1907 przebywała w Warszawie, gdzie organizowała, z W. Umińską i S. Sempołowską, **pomoc dla uwięzionych i ich rodzin**. W 1958 roku zostało założone **towarzystwo imienia Marii Konopnickiej**. Jego zadaniem jest ochrona pamiątek po pisarce, a także wspieranie działalności badawczej oraz popularyzatorskiej. W 1957 roku powołano do życia muzeum Konopnickiej w Żarnowcu. Podobne muzeum znajduje się od 1973 roku w Suwałkach. **(D)**

lub:

Barbara Włodarczyk, Maria Zagnańska, **Biografia Marii Konopnickiej**: Maria Konopnicka, Nasza szkapca; Wydawnictwo Greg, 2015; str. 33

Pisarka i poetka Maria Konopnicka urodziła się w Suwałkach, 23 V 1842 r., w rodzinie zubożałych ziemian. Jako dwudziestoletnia dziewczyna została zoną o wiele lat od niej starszego Jarosława Konopnickiego. Małżeństwo nie dało Marii szczęścia. **(A)**

W 1877 r. Konopnicka opuściła męża i przeniosiła się wraz z dziećmi do Warszawy. Początkowo pracowała jako nauczycielka, później zaczęła pisać utwory poetyckie i nowele, które stopniowo zyskiwały uznanie czytelników. Używała pseudonimu artystycznego (przybranego nazwiska): Jan Sawa. Została redaktorka postępowego pisma dla kobiet „Bluszczy”. **(B)**

Z okazji jubileuszu 25-lecia pracy pisarskiej otrzymała w darze od narodu dworek pod Żarnowcem. Zmarła 8 X 1910 roku we Lwowie. Jej najbardziej znane dzieła to m. in. utwory dla dzieci: O krasnoludkach i sierotce Marysi, Na jagody. **(C)**

6. Nagranie rozmowy z Joanną Modrzejewską, prawnuczką Marii Konopnickiej

<https://drive.google.com/file/d/10yOuAt7Lpqhn-Jyqxq6v8zwbe1rMHXQ4/view?usp=sharing>

7. Rota – nagranie tekstu czytanego przez lektora

YouTube https://m.youtube.com/watch?v=SR8h7XsqD_4

8. Rota - tekst

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród!
Nie damy pogrześć mowy
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczerp Piastowy

Nie damy, by nas zniemczył wróg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i w pył
Krzyżacka zawierucha

Twierdzą nam będzie każdy próg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz
Ni dzieci nam germanił,
Orężny wstanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił

Pójdziem, gdy zabrzmiał złoty róg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie damy miana Polski zgnieść
Nie pójdziem żywo w trumnę
W Ojczyzny imię, na jej cześć
Podnosi czoła dumne

Odzyska ziemi dziadów wnuk!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

9. Zestaw pytań do Roty (przykłady)

- O czym mowa w tej zwrotce?
- Co to jest patriotyzm?
- Czym się przejawia patriotyzm?
- Jakie sformułowania (słowa) mówią o patriotyzmie Polaków?
- Dlaczego Rota uważana jest za utwór patriotyczny?
- „Nie damy pogrześć mowy” – dlaczego ważne było pielęgnowanie języka polskiego, kiedy Polska była pod zaborami?
- A my na obczyźnie jak „nie damy pogrześć mowy”?
- Gdzie możemy uczyć się języka polskiego?
- Dlaczego ważna jest nauka języka polskiego?
- Dlaczego ważna jest znajomość języków „obcych”?

10. Wideo z Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu <https://muzeumzarnowiec.pl/film/>

11. Samoocena – formularz

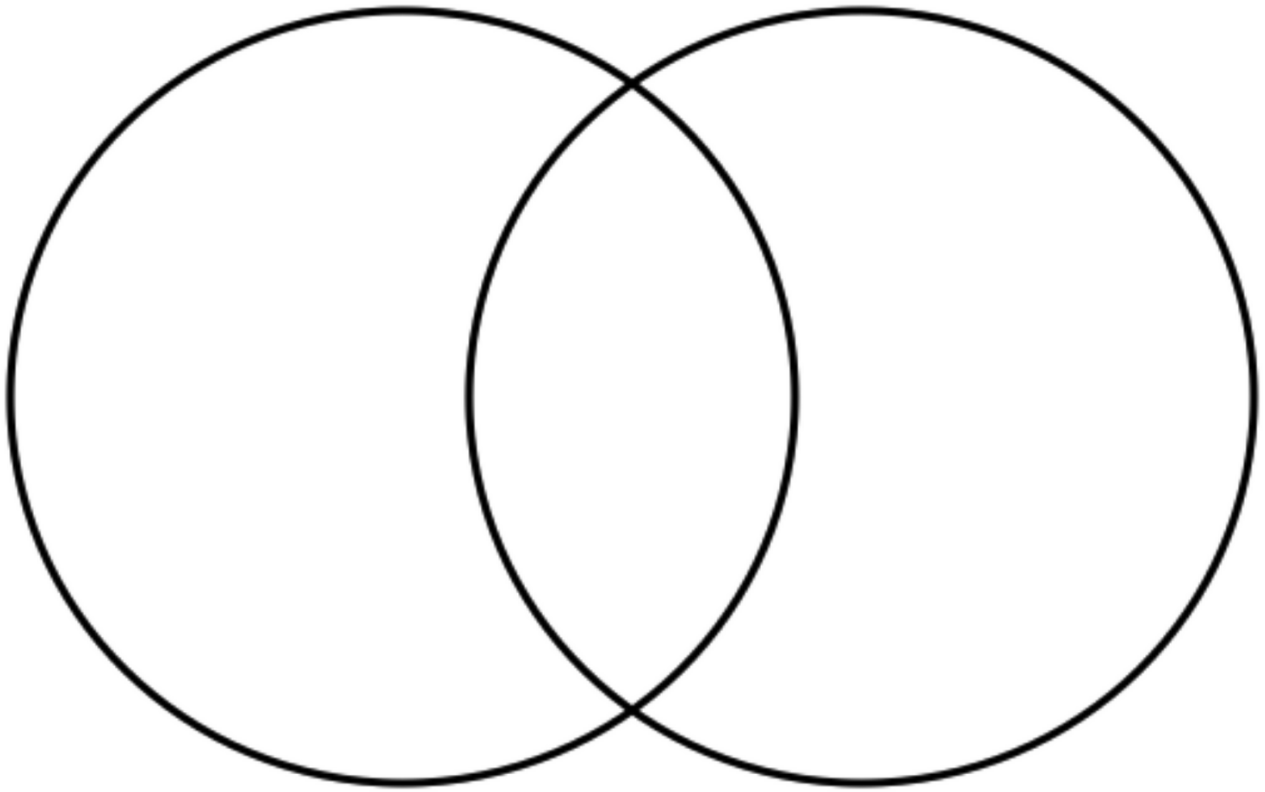
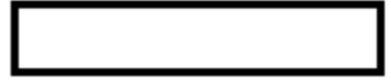
<p>Proszę zaznaczyć na zielono, żółto lub czerwono swoją pracę i zaangażowanie w lekcji.</p>	<p>Proszę zaznaczyć na zielono, żółto lub czerwono opanowanie materiału.</p>
	
<p>Która część lekcji najbardziej Ci się spodobała? Wyjaśnij, dlaczego?</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

12. Organizatory grafiki:

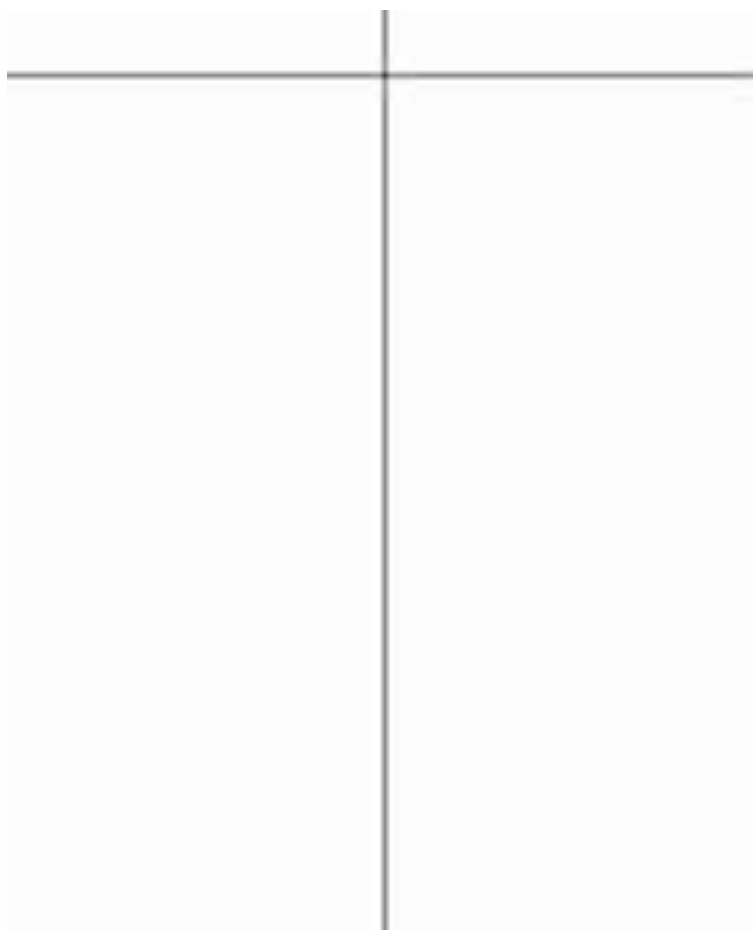
- K-W-L

<p>Co wiem o Marii Konopnickiej?</p>	<p>Czego chcę się dowiedzieć o Marii Konopnickiej?</p>	<p>Czego się dowiedziałem/tam o Marii Konopnickiej?</p>

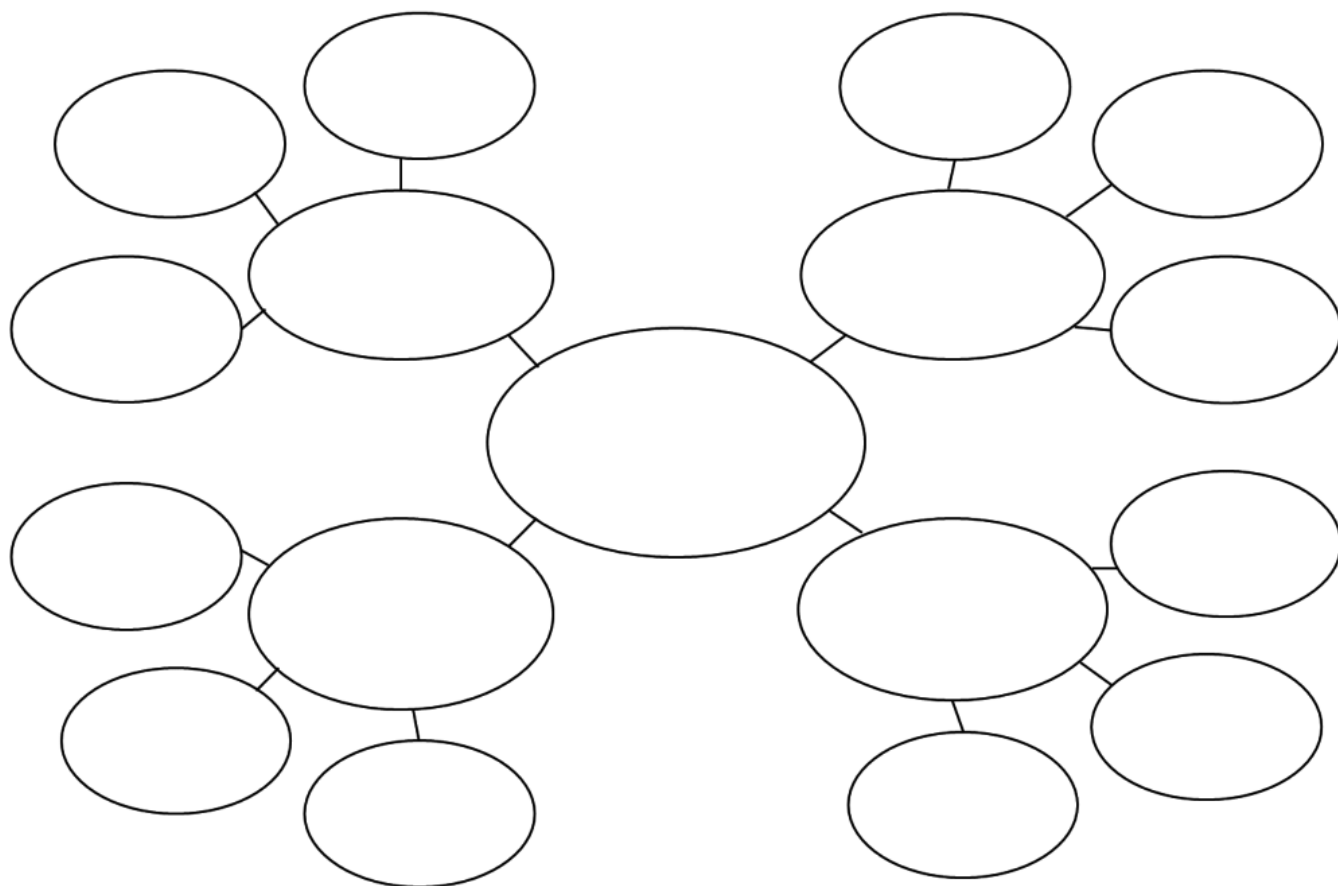
- Diagram Venna

- T- chart

- Sieć pajęcza

13. Biografia

BIOGRAFIA

Data urodzenia _____

Data śmierci _____

Miejsce urodzenia _____

Rodzina _____

Czym zastynęła? _____

Utwory _____

Podróże _____

Ciekawe fakty z życia _____

Co ci się w tej osobie podoba? _____